

O potrąceniu mówimy wtedy, gdy dwie osoby są wobec siebie i dłużnikami (dłużnik to ten, co musi zapłacić) i wierzycielami (wierzyciel to ten, któremu trzeba zapłacić).

Np. Jan Kowalski musi oddać Adamowi Nowakowi 20.000 zł tytułem pożyczki, ale Adam Nowak musi oddać Janowi Kowalskiemu 5.000 zł z tytułu zwrotu zadatku uiszczonego na organizację wesela.

W takim stanie faktycznym Adam Nowak może spełnić swoje świadczenie albo wykładając pieniądze, albo składając Kowalskiemu oświadczenie o potrąceniu. Skutkiem skutecznego złożenia oświadczenia o potrąceniu będzie umorzenie długu, który musiałby spłacić Nowak. Dług Kowalskiego zmniejszy się zaś do 15.000 zł.

W teorii instytucja potrącenia wygląda na prostą i oczywistą. Pamiętać jednak należy, że bardzo często wierzytelności są sporne. Sporne - tzn. Nowak kwestionuje, by Kowalski pożyczył mu

Phoca PDF

pieniądze, zaś Kowalski twierdzi, że zadatku zwracać nie musi, ponieważ był gotowy do organizacji wesela, z którego Nowak zrezygnował.

Kompensata, czyli potrącenie umowne.

Mamy dwa rodzaje potrącenia – umowne i ustawowe. O umownym potrąceniu mówimy wtedy, gdy Nowak i Kowalski zawrą zgodne porozumienie- umowę o wzajemnym potrąceniu swoich długów. Takie porozumienie potocznie nazywane jest kompensatą i często jest stosowane w stosunkach między przedsiębiorcami. Nic jednak nie stoi na przeszkodzie, by takie porozumienie zawarły dwie osoby fizyczne lub osoba fizyczna i przedsiębiorca.

Istotą umownego potrącenia jest to, że jest ono dwustronną umową. Zarówno Nowak jak i Kowalski muszą się na wzajemną kompensatę swoich długów zgodzić.

Potrącenie umowne dla swojej skuteczności nie wymaga zachowania żadnej określonej formy. Może być zatem zawarte ustnie a nawet wzajemne oświadczenia mogą mieć charakter dorozumiany. W celach dowodowych radzę jednak, by porozumienie o wzajemnym potrąceniu zawierać na piśmie albo chociaż w formie dokumentowej, czyli np. poprzez wymianę maili i SMSów. Jeśli będzie spór i sprawa trafi do sądu trzeba będzie jakoś wykazać, że do wzajemnej kompensaty doszło w drodze umownej.

Potrącenie ustawowe - bez zgody drugiej strony.

Potrącenie umowne, jak wskazuje jego nazwa, jest dwustronną umową między dwoma podmiotami. Musi być więc zgoda obu stron na wzajemne umorzenie długów wskutek potracenia. Jeśli tej zgody nie ma (np. Nowak twierdzi, że zrezygnował z wesela, ponieważ miał zaplanowany zabieg), jest możliwość dokonania potrącenia wskutek jednostronnej czynności prawnej. Jest to tzw. potrącenie ustawowe. Jego istotą jest to, że jeśli zajdą przewidziane prawem okoliczności, Nowak nie musi godzić się na to potrącenie, by było ono skuteczne i doprowadziło do umorzenia długu Kowalskiego.

Dopuszczalność potrącenia.

W przypadku potrącenia ustawowego (bez zgody drugiej strony) muszą być spełnione określone warunki, aby mówić o jego skuteczności:

1. Do potrącenia muszą zostać przedstawione przynajmniej dwie wierzytelności, które mają wzajemny charakter. Nie można potracić wierzytelności innej osoby, nawet członka rodziny.
2. Do skuteczności potrącenia obie wierzytelności muszą być wymagalne.
3. Obie wierzytelności muszą być jednorodzajowe.
4. Obie wierzytelności muszą być dochodzone przed sądem.

Co to jest wierzytelność? Czym wierzytelność różni się od długu?.

Phoca PDF

Wierzytelność to najprościej tłumacząc odwrotność (przeciwieństwo) długu. Skoro Nowak ma zapłacić Kowalskiemu 20.000 zł to **Nowak ma dług** w tej wysokości, a **Kowalski wierzytelność** w tej wysokości. Wierzytelność to uprawnienie domagania się od dłużnika realizacji/spełnienia jego długu.

Jeśli patrzymy z punktu widzenia wierzyciela to ma on wierzytelność, jeśli z punktu widzenia dłużnika, to ma on dług.

Co to znaczy, że do potrącenia wierzytelność musi być wymagalna?

Wymagalność to taki stan, w którym wierzyciel może już się domagać spełnienia długu, a dłużnik już musi zapłacić. Jeśli termin płatności długu jeszcze nie nadszedł to znaczy, że wierzytelność jest jeszcze niewymagalna. Do pewnego momentu, mimo że dług już istnieje, dłużnik jeszcze płacić nie musi.

Np. Nowak kupił od Kowalskiego używaną kanapę i umówili się, że Nowak zapłaci za nią za 3 miesiące. Dopiero za te trzy miesiące, Kowalski będzie mógł wystąpić do sądu, bowiem dopiero za trzy miesiące jego wierzytelność będzie wymagalna. Termin wymagalność wierzytelności może zatem wynikać z umowy stron.

W pewnych wypadkach, do wymagalności roszczenia niezbędne jest wezwanie do dłużnika do zapłaty (tu przeczytasz jak napisać wezwanie do zapłaty). Bez takiego wezwania, wierzytelność jest niewymagalna, co skutkuje tym, że nie można jej potrącić. W orzecznictwie przyjęło się, że wyłącznie wierzytelność tego, który składa oświadczenie o potrąceniu musi być wymagalna. Stąd często najpierw dłużnik dostaje wezwanie do zapłaty z krótkim terminem płatności, a po kilku dniach oświadczenie o dokonanym potraceniu.

Co to znaczy, że do potrącenia obie wierzytelności muszą być jednorodzajowe?

Potocznie wydaje się, że wierzytelność to możliwość domagania się pieniędzy. Ale tak nie jest. Można domagać się od dłużnika innych rzeczy np. zaprzestanie hałasowania, naruszania posiadania (np. likwidacji płotu który ogranicza dostep do nieruchomości). Żeby dokonać potrącenia, po obu stronach muszą być takie same wierzytelności – najczęściej obie są pieniężne. Jeśli Nowak domaga się od Kowalskiego wydania samochodu o wartości 20.000 zł, a Kowalski ma spłacić Nowakowi 5.000 zł z tytułu umowy pożyczki, to tych dwóch wierzytelności potrącić nie można. Nowak, aby dokonać potrącenia, musi domagać się od Kowalskiego także pieniędzy.

Co to znaczy, że do potrącenia obie wierzytelności mogą być dochodzone przed sądem?

Wierzytelności przedstawione do potracenie nie muszą być stwierdzone wyrokiem sądu. Musi być jednak formalna możliwość dochodzenia ich przed sądem. Są takie wierzytelności, o które

Phoca PDF

pozwać nie można (tzw. wierzytelność niezaskarżalne). Należą do nich np. długi przedawnione czy długi z gier lub zakładów (np. długi z pokera).

W przypadku wierzytelności przedawnionych jest wyjątek. Można je potrącić, jeśli w chwili gdy potracenie było możliwe, jeszcze nie upłynął termin przedawnienia.

Błędy popełniane przy składaniu i wykorzystywaniu instytucji potrącenia.

Instytucja potrącenia jest wygodna i korzystna dla wierzyciela (który jest również dłużnikiem). Prowadzi bowiem do wygaśnięcia zobowiązania albo jego zmniejszenia (o wartość wzajemnego zobowiązania). Wiąże się to z dużo niższymi kosztami postępowania sądowego.

Ja bardzo lubię instytucję potrącenia, bo dzięki niej czasami udaje się wygrać nawet przegraną sprawę. Wynika to z tego, że potrącenie trzeba zrobić dobrze.

Często (nawet prawnicy) do potracenia przedstawiają wierzytelności niewymagalne. Zdarzają się oświadczenia o potrąceniu składane z zastrzeżeniem warunku (niedopuszczalne przy jednostronnych czynnościach prawnych jak potrącenie). Częstym błędem jest składanie oświadczenia o potraceniu pełnomocnikowi lub przez pełnomocnika ze zbyt wąskim zakresem umocowania. Spotkałam się również z oświadczeniem o potrąceniu, które nie konkretyzowało w wystarczającym stopniu wzajemnych wierzytelności. Mylone jest również oświadczenie o potraceniu, jako czynności powodującej umorzenie wzajemnych wierzytelności z zarzutem potrącenia tj. żądaniu oddalenia powództwa z powołaniem się na potrącenie. Pomijany jest również ciężar dowodu, który obciąża ten podmiot, który na potrącenie się powołuje. Paradoksalnie do potrącenia przedstawiane są często te wierzytelności, których potracić nie można. Najczęściej dotyczy to alimentów oraz roszczeń wynikających z czynów niedozwolonych (roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie).

adw. Marta Rozwadowska - Kucka

Potrzebujesz więcej informacji skontaktuj się z **Kancelarią.**

Możesz także skorzystać z **Pomocy prawnej online.**

Jeśli to, co napisałam było dla Ciebie interesujące lub może pomóc Twoim znajomym, udostępnij artykuł na Fb.

Phoca PDF